

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILG ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik Ernest Jelušić.

Sadržaj:

- Na grobu Vinka Zamlića.* Spj. Nadan Zorin.
Prvim abiturijentima hrvatske gimnazije u Pazina. Piše V. S.
Marija. Napisao Josip.
O Petrovu-dne. Spj. Ernest Jelušić.
Ne kloni... Rudolf bar. Maldini.
Životu. Crvenko Bijeloplavić.
Moja školica. Po talijan. priredila jedna učiteljica.
Moravski Hrvati. Češki napisao Graničar.
Das Kind. Piše Dunav Baletić, Beč.
Kotarska učiteljska skupština. Piše I. M.
Ne zavidajte nam!... Fran Pilek.
Pčelarstvo kao nuzgredno zanimanje pučkih učitelja. Piše Lovro Tomašić.
Učiteljstvo i parlamenat.
Kako treba urediti školski vrt, da bude školi i narodu od koristi? Raspravio Ivan Mahulja.
Slovnica i pismeni sastavci za pučke škole.
 Piše Aug. Rajčić.
Vjesnik. — *Lične vijesti.* — *Književnost i prosvjeta.*

Namirili pretplatu za godinu 1906.

E. Drnjević, Barban. — M. Barbić, Brdo. — F. Jelusić, Kastav. — Preparandija, Arbanasi. — F. Flego, Počekaj.

Podmirili pretplatu za pô godine 1907.

J. Nežić, Rovinj. — I. Načinović, Kršan. — F. Ferjančić, Predloka. — M. Škvarč, Kanfanar. — F. Flego, Počekaj. — M. Patriarch, Baderna. — B. Frančić, Pazin. — Mjesno školko vijeće, Pazin. — M. Zlatić, Kopar. — P. Saršon, Šušnjeva.

Namirili pretplatu za godinu 1907.

F. Flego, Slum. — M. Cucančić, Pazin. — A. Pejić, Sarajevo. — I. Barbalić, Pomer. — A. Haračić, M. Lošinj. — M. Barbić, Brdo. — M. Filinić, Poljica. — Dr. J. Pertot, Trst. — T. Golmajer, Buzet. — M. Prosen, Vrh (Krk). — Z. Bobinac, Vabriga. — A. Opašić, Pićan. — J. Gršković, Vrbnik. — F. Hrdý, Sv. Lovreč (Labin). — Preparandija, Arbanasi. — J. Sirotić, Slum. — I. Mogorović, Boljun. — I. Medvedić, Boljun. — I. Lesica, Rukavac. — A. Ryšlavý, Kastav. — F. Peršić, Vrh. — A. J. Pilat, Draguč. — M. Grosman, Kastav. — V. Zidarić i I. Bersenda, Pićan. — I. Kos, Pazin. — J. Blažić, Lindar. — Niko Magašić i L. Sršić, Draga. — G. Poropat, Pasjak. — P. Rebek, Pazin. — R. Saršon, Volosko.

Dne, koje ovog mjeseca opomenusmo, sjećamo na naslov naše uprave.

Uprava

Pula, Via degli operai, 10.

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILO ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik ERNEST JELUŠIĆ.

NA GROBU

VINKA ZAMLIĆA.

U doba, Vinko, kad nas sve ostavlja,
Kad rodu našem nedrug lance kuje,
I mnoga srca kužnim dahom truje
A pravice mu svete u grob stavlja,

Na prosvjete mu putu otpor spravlja,
Na njega sipljuč grome i oluje,
Da vapaja mu zdvojna sv'jet ne čuje — —
U doba takvo — smrt se Tvoja javlja. —

Ah! narod tuži ali — nek ne zdvaja,
Nek poput Tebe dobrog Boga štuje
U rodoljublju Tebe nasljeđuje.

Od svete sloge nek se ne odvaja:
I nestati će ljutog ropstva noći
S visoka željna pomoć će mu doći! —

Nadan Zorin.

D 10
1984 C-46-B m.a

Prvim abiturijentima hrvatske gimnazije u Pazinu. Piše V. S.

Da ste nam zdravo Vi mladi sokolovi naši, Vi budući nosioci idejala narodnih, Vi budući boritelji i vođe naše, da ste nam zdravo! Pozdravlja Vas cio naš rod, pozdravlja Vas osobito učiteljstvo naše hrvatsko, koje vidi u Vama plodove svojih brigâ i truda. Pozdravljamo Vas i veselimo se Vama, jer ste naša narodna uzdanica, jer ste naša krv, meso i kost patnika istarskog. Radujemo se Vama, jer svojim zvanjem i budućim položajem, bit ćete pozvani u skoroj budućnosti da zamijenite stražu narodnu i čelik-junake u vojsci roda hrvatskog. Idejal Vam budi narodno poslanstvo, kojemu se Vi zaista iznevjeriti ne ćete. To od Vas željahu Vaši zabrinuti roditelji i učitelji, kad Vas šiljahu u svijet velik na nauke; to od Vas zahtijeva narod Vaš, pomoću kojeg pođoste na nauke te se odgojiste do punih momaka.

Svete nek Vam budu diljem čitava života Vašeg nade i želje roda Vašeg, koji se ponoseći Vama očekuje od Vas mnogo, mnogo. Hoće l' te se oglušiti vapaju narodnome? Ne ćete zaista! Sinci moji! budite ljudi, budite Hrvati, budite trudbenici na polju narodne prosvjete i boljka! Tâ odgojiste se do svoje mature u kreševu i boju; vidjeste i čuste sve, što se oko Vas zbivalo: oćutiste svu težinu zla podređenog i još sveder zanemarenog junačkog roda svoga. Zar je moguće, da ovo naše krasno južnjačko nebo i uzduh, u kojemu svi živemo, može rađati duhove mljohave, bezbrižne, ropske? To lje Vi nijeste! znademo, al samo ustrajte, mole Vas svi, koji ovih dana upiru svoje oči na Vas, u radu, nastojanju i eneržiji za boljak svoj vlastiti i narodni, u čast i slavu domaje svoje.

Ispiste čašu tegoba školskih. Sada Vam se otvaraju vrata svijeta. Na raskršću ste života. Muče Vam neprestance dušu pitanja: kamo sad? što sada? kuda? kamo? Vjerujemo Vam, izbor je težak; teško je zakročiti pravom stazom do svrhe bitisanja Vašeg. Ne smetnite samo s uma, da je i Vama, kô i svim ostalim bićima, određena zadaća Vašem porodu i životu. Otu Vam zadaću skalupiše otac i majka, društvo, svijet, priroda, vjera, djed i pradjed, krv i mlijeko što sisaste. Osjećate li ju? Hoćete li biti toli sretni pa pogoditi tajnu svrhu svoje egzistencije!? Naslutio si ju, uočio, je li? Pođi tada putem vodećim do mete života. Istražujući i pogađajući sebi određeno zvanje i pozvanje, savjesno ispituj svoje biće: tijelo i duh, svoja svojstva duševna i tjelesna, umna i moralna. Ne moj da te opsjeni i zavara ljudska slavičnost, taština, novac, plaća, manji ili veći budući zvanični rad il nerad; ne daj se uplivisati

izbirljuć svoj budući život od nikoga, osim od psihologa i poznavaoa tvoga bića. Ne pokroči putem, koji nije tvoj, jer će te dovesti tamo, odakle nema povratka: u vječno nezadovoljstvo i nesreću, al koji put može tvoga sudruga privesti k životu i sreći. Nije kapa za svaku glavu, nit je isto zvanje za svakoga. Nema jadnijeg stvora do onog, koji sjedi na — tuđoj sjedalici, najme na onoj, koja mu nije bila određena njegovoj naravi i sposobnosti. Nije manje ogorčen život i onoga, koji nepripravljen i nesposoban pokriva neku službu. Bilo u prošlosti kako-tako, a u buduće nikako. Svak na svoje mjesto! Tko od Vas, mladi naši sokoli poletarci, ćuti i razabire izvanredne duševne sposobnosti, nek se slobodno posveti znanosti i najvišim naucima. Ostali nek se u svoju i narodnu sreću posvete drugim zvanjima, jer tako po svojim nagnućima i sposobnostima porazmješteni, moći ćete koristiti. Al izbirljući svoje zvanje i zanimanje, red Vam je u drugu ruku svratiti svoj gled na prazne pozicije u životu našeg naroda i na njegove potrebe. U naprednijih naroda nije rijetkost, da se je svršeni gimnazijalac posvetio kulturi zemlje. Nama manjkaju poljo-djelske škole i njihovi učitelji, manjkaju nam izučeni trgovci i industrijalci, oskudjevamo na narodnim sucima, inžinirima, zemljomjercima, šumarima; svećenstva i ostalog činovništva pogotovo imamo malo, ništa. Bez ovih svih ne bi i ne će zemlja i narod stalno i svestrano napredovati. Vi ste razboriti pa znadete kud Vam valja poći.

Sad ste na odlasku u svijet, u borbu, u život. A lijep je taj božji svijet, al valja znati po njem koracati, valja ga znati shvatiti. Pratila Vas sreća i zdravljuje drago, koje Vas povratilo oboružane znanjem i umjenjem na krilo skrbnih majčica, u vrtograd domaći kô rabotnike narodne.

Živili !

Marija. Napisao Josip.

Konac.

V.

Ćetvrta godina Pierova vojnikovanja primicala se kraju. Jednoga dana doletí Marija k »njanji« kô izvan sebe, preobražena, pa joj teškom mukom izlane!

— Piero je došao doma u Piran.

Izrekla je to glasom, po kojem si mogao suditi da se još nada.

— Ne će dakle ostati kod vojnika? upita teta, moja gazdarica.

— Mä, došao je doma! reće sjegurnim glasom djevojka.

Obje se gledale. Marija, kojoj srce nije dalo mira, prekine tišinu:

— Šta mislite, teto, hoće li doći amo u Kopar?

Lice joj gorilo od rumeni.

— Kako ne bi? Tà zato je i zbacio vojničku odoru, da dođe po te.

Marija se zgrabi za srce. Noge je više nijesu mogle držati. Spusti se na stolac, obori oči i tako je nekoliko hipova sjedila; onda podigne svoju crnu glavu i uzdahne:

— Nije moguće! Ja sam ga grdno uvrijedila, pa još k tome javno, pred njegovim znancima. Ne! ne! Nije moguće!

— Ali čuješ, Marijo, ako se je on s onim pismom htio našaliti s Tobom? pridometne stara, samo da u njenom srcu pobudi nadu.

— Onda je još gore po me, onda je moja uvrijeda stoput veća, a on, premda dobar, što će o meni misliti?! — — Ne! Ne! On je htio, da me se riješi, on me ne ljubi, on ne će doći... on ne smije doći... ne ću, da ga vidim.

No Piero je došao i to baš na Silvestrovo večer. Vrativ se sa šetnje, zagledam ga kraj ognja u kuhinji. Pošto ga nijesam prepoznao, htjedoh odmah u sobu, ali me gazdarica pozove i reče: »Piero!«

Pružim mu ruku. Mile, meke crte lica, ponešto plašljivi pogled modrih očiju, odavahu čovjeka vrlo dobra srca, ali slabahna značaja.

— Slobodan dakle, rekoh mu napokon sjednuv do njega.

— Da i ne, hako hoćete. Ne vežu me više sponse vojničkoga krutog zapta, ali me druge mōre more. — — Vi znate — za Mariju.

Nasmjehnem se.

— Budite samo hrabri, tà vojnikovali ste!

Doskora će Vas vezati drugačije sponse: Marijine bijele ruke.

Smijeh blaženika razlije mu se licem, a oči odavahu vruće srce.

Dođu i moji drugovi kući. Piera zavoljesmo kô brata. Čavrljasmo s njime kô sa starim znancem.

Više se puta one večeri digne, da potrči k Marijinoj kući, ali ga stara nije pustila.

— Čekaj! Iza večere ići ću s tobom. Marija nezna, da si tu. Moram ju najprije pripremiti na tvoj dolazak. Ugursuze! dosta si ju namučio, ispuhne stara na pô u šali, na pô u zbilji.

Iza večere otpući se odmah s Pierom u Bossudragu.

Još se nismo bili digli od stola, kad dođe stara ko mahnita natrag, a za njom Piero, pokunjen blijed.

— Isuse i Marijo! Banditi! Ubojice! vikala stara.

Skočismo svi na noge.

— Što je? Zar vas pobiše?

— Jedva da odnesosmo žive glave. Stupila ja u kuću, dok je Piero morao vani čekati, pa im rečem: »Znate li, tko je došao? Piero.« Brat Marijin i otac dipe na noge, kô da sam ih iglom ubola. Jedan zgrabi pušku, drugi batinu, pa skoč prema vratima vičući: »Gdje je onaj pas, da ga ubijemo?« Bog mi dade jakosti — pripovijedala stara prekinuto, jer ju nedih zatvarao — Bog mi dade jakosti: skočim na vrata i svom silom odrinem obojicu, zaključam vrata, pa bjež s Pierom i s ključem. Oni na prozor, a nas eto ovđe.

— A Marija? upitasmô svi u jedan glas.

— Ona plače. Zapretili joj, da će ju ubiti, bude li se sastala s Pierom. Piero, oporaviv se, htjede odmah kući. Nismo ga pustili ni mi ni stara.

— Kamo ćete sad po noći pet sati daleko?!

— Što ću ovdje? izlane bolno. Marija me mrzi, njezini bi me ubili.

— Prije svega, rekнем mu, Marija vas sve drugo nego mrzi, a da su njezini na vas kivni, posve je naravno. Oni imaju Mariju rado, bili su vični, da ju gledaju uvijek veselom, vedrom, a vi ste nju i njezine roditelje i brata joj do smrti ražalili, kad ste onomadne bili pisali, da ćete ostati kod mornarice. Od onoga dne Marija je uvijek plakala i venula. Majka joj poboljeva, brat je prevalio tridesetu, a na vjenčanje ni ne misli, otac starac — pa šta ćete? Kući je bila Marija jedino sunce, a radi vas i ono im omrknulo, pa ako su vas zamrzili, Bože mili, tã vi ste im kuću radosti pretvorili u grobnicu.

— Ja Mariju ljubim, reče Piero — bez nje ne mogu živjeti. To sam oćutio onda, kad sam ju bio ostavio. Da ostanem kod mornarice, na to me nagovoriše moji drugovi u Puli; njihovi me razlozi uvjerali, ali brzo sam se pokajao. Trpio sam i ja paklenske muke, pa da me admiralom imenuju, ne bi ostao u službi bez Marije. Ono, što mi je učinila na parobrodu, kad nam je eskadra bila u Trstu, ono me je ko nož bolo u srce. Uvidio sam, da me i njezini roditelji mrze, pak što mi preostaje, nego da odem netragom.

— Jeste li sada nakon ovih zgoda i nezgoda pripravnî s Marijom i crni hruh jesti? upitah ga, sjetiv se onog pisma, koje mu je Marija bila pisala.

— Ne samo crni kruh, nego i travu, samo da je ona moja, reče on iskreno.

— Marija vas je izliječila. Tekar sada ste za ženidbu, jer si ne ćete spoćitavati, kad na vas navale slatke brige braćne, zašto ste se bez sredstava upisali u knjigu sv. Luke. U ostalom ne će vam trebati, da baš travu jedete, tã Marija je zdrava ko dren, znade šivati i druge poslove obavljati, a vi ste

sada iskusniji; bili ste u svijetu, znate, što je borba, pak u ostalom i Bog je živ.

U Piera se povratio duh.

— Dajte mi ključ! reče staroj, da im ga ponesem, jer ne će moći iz kuće.

— Nek su zatvoreni za kaznu, što su te onako primili, kao da si hajduk, reče stara.

— Ja sam već zaboravio na to. Dajte! dajte! teto.

— Ne dam ti ga, jer ti ne smiješ tamo, kaza mu stara. Bojim se. Poznam ja Andriju, brata Marijina. Mariju ćeš vidjeti sutra, a ključ ću im ja posve rano u jutro tamo ponijeti. Ako bi izaći morali, imaju sjekiru, pa nek s njom po vratima lupaju, mjesto po tebi. Neka su zatvoreni kao u tamnici, kad ne zasluže drugo.

* * *

Mislim, da mi se ne će moći spočitnuti, ele pretjerivam, ako kažem, da nije sjutra dan nikome nova godina ljepšom osvanula, nego li Pieru i Mariji. Moji drugovi i ja uranismo, da vidimo, što i kako će Marija, kad dođe te uoči dragoga svoga. Doći je morala, da pomogne staroj pospremiti sobe.

Dan je bio, da ne može ljepši, dakako u koliko može zimi biti dan lijep. Sunce je virilo na prozore u sobe. Na sv. Marku i na brdima, što s juga zatvaraju Kopru vidik, zaprašio je bio noću snijeg, koji se sada na suncu blistao.

Na Mariju nismo dugo čekali. Zavijena u plet poput sviju kopranka pokaže se na vratima kuhinje. Ugledavši Piera ostane ko kamen. Nije znala, bi li natrag ili naprijed, boreći se tako sama sobom, ostane ko prikovana na vratima. Mi nismo ni disali.

— Piero!

— Marija!

Ta dva imena, izgovorena iz dubine grudi, sastanu se usrijed udaljenosti, koja je dijelila oboje zaljubljenika. Piero skoči na noge i poleti prema Mariji, a ona plaho gledala oko sebe ne znajući kamo da se sakrije. Tik kraj nje na desno bila otvorena vrata gospodaričine sobe. Ko srna poleti unutra, a Piero za njom. Stari gazda smiješeći se prosmukne se iz iste sobe u kuhinju s jednom cipelom u ruci: »Nek se ispovijedaju!«

Ispovijed nije tako dugo ni trajala. Marija dođe brzo iz sobe. Na licu joj bijahu još tragovi silne plohe, koju je žarko sunce njezine sreće naglo sušilo.

— Sretna nova godina! orilo se u jedan glas iz sviju grla u kući.

Svi se tiskasmo k Mariji i Pieru, da im stisnemo desnice.

Sada su u istarskom gradu P. — tako mi je rekao moj nekadanji sustanar, a sada kolega.

Piero je u službi. Marija uvijek vesela. Ne fali im ni kruha ni dječice, ni ljubavi ni brige.

O Petrovu=dne. Spjevao Ernest Jelušić.

Tako, tako, prokrčite
Uz puteve sve,
Nek se snese, bit će kr'jesa
O Petrovu=dne!

Nekoč i ja skakah tako
Kano zečko siv,
I preskočih godinice
Sad sam samo živ.

Bit će vatre i veselja
I junački skok,
Kolom će se naokolo
Redat bok uz bok.

Pa palite — neka ori
Urnebesan krik,
Neka bukti na mahove
Ko vulkana lik.

Možda će se s vatrom novom
Stari vratit raj;
Dè žežite — žurno samo,
Sada svi uz kraj!

Ne kloni... Rudolf bar. Maldini.

Ne kloni t'jelom ni iz teške boli
Što vas dan kleti namiću ih ljudi;
Ne kloni t'jelom u toj suznoj doli
Ma izmučene stradale ti grudi.

Ne kloni duhom ni kad zadnja suza
Sa tvoga oka niz lice se runi,
Ne kloni duhom ni sred teških uza
Trnovit v'jenac kad ti glavu kruni.

Već puna vjere, ljubavi i nade
Spram neba digni mile oči svoje,
I višnja sila, što za sv'jet taj znade
Ublažiti će gorke boli tvoje.

Životu. Crvenko Bijeloplavić.

Pramaljetnim čarovima
Sva priroda s'jeva,
U grudima mojima se
Topli val prel'jeva.

S tebe niče šarni cv'jetak,
S tebe slavulj poje,
S tebe dršću mladenačke
Sve žilice moje.

Oj živote, slatka nado!
Nepojmiva silo,
Da na sv'jetu tebe nema,
Sve bi tužno bilo!

U krvavoj borbi ljutoj
Za zavičaj sveti,
Ti me smjelo napr'jed krećeš
K uzvišenoj meti.

Oj živote, prožmi samo
Sve Istrane mlade,
Pa i naša Istra draga
Oživit će tade!

Moja školica. Po talijanskom preradila jedna učiteljica.

Svibanj, mjesec svibanj kome nije mio? Stabalje okićeno svojim sjajno zelenim novim ruhom, trava posuta nježnim cvijećem, koje napunja uzduh miomirisom, ptičice se natječu u pjevanju, nebo modro, obzorje čisto, sve živo, sve veselo, sve se veseli životu. Al da, dosta već! Ne ću da opisujem proljeće, već da pripovijedam kako je lijepo i ugodno u mom selu, u mojoj školici, a da se osvjedočite, čujte moje živovanje za jednog svibanjskog dana.

Svibanj, mjesec svibanj svakome mio! Svako stvorenje ko da novim pomlađenim životom diše, sve želi da se naužije božje naravi, pa hiti čim više može u prirodu, gdje je sve toli lijepo i skladno. Tko ne uživa u svibanjskom ranom jutru! — al treba za rana ostaviti postelju.

Dignuh se rano. Poletim u vrt. Obiđoh cvijeće i naužih se njegovog milog miomirisa. Vidik krasan, obzorje čisto . . . proljeće je! Sjedoh na klupicu, sabrah se i spremih za obučavanje. Opet se prošetah. Pogledav i pre-

gledav sve, vratih se u kuću. Ručah i uputim se laganim, lakim korakom u školu. Na meni bjelkasto jednostavno odijelo. Cipele, crne, meke, lake, čini mi se da ne stupam, nego da nekom nadnaravnom silom idem, idem k svojoj školici.

Uz put kuće, pred kućom i oko kuće vrtovi, a po njima uz voćke, povrće i cvijeće, ruže, ta svibanj je.

Iz kuća izlaze dječaci i djevojčice čisti, uredni. U rukama im knjige, torbice a gdje kojim i kita cvijeća. Lica im zdrava, rumena, a svi me lijepo sa smiješkom na licu pozdravljaju našim običnim hrvatskim pozdravom »Hvaljen Isus.« Isto im tako kô starim znancima odzdravim. I svi idemo, dalje, dalje, do naše škole.

Djeca se kupe oko mene. Biva nas sve više. Gdje kojim ili svim skupa što god rekнем ili pitam i mi se svi smijemo, razgovaramo, ta mi se poznamo, ja ljubim dječicu a njihove očice kažu da i oni mene.

Dođosmo do lijepe i velike školske zgrade, koju nedavno sagradiše svijesni općinari. Dječaci imaju ulaz s jedne strane zgrade, djevojčice s druge. U zgradi nad školskim sobama ima stan nadučitelj i nadučiteljica. Ovu našosmo opkoljenu četom djevojčica pred školskom zgradom. Pozdravismo se, izrukovasmo i sjednuv jedna do druge razgovarasmo. Podvorkinja pozvoni i mi zaželiv si dobru zabavu svaka svojim jatом uđosmo u školu.

Učenice obredale se klupama. Mnoge prolazeć kraj mene uz pozdrav pružile mi i kitu cvijeća. Za čas bio mi stol obasut cvijećem, ružama; a tko ne voli ruža?

Hoćete li, da vam opišem i školsku sobu? Velika, sa visokom stropom uz nužne ventilacije, prozori veliki a na ovim cvijeće, koje njeguju učenice pod nadzorom i uputom učiteljica; pod od tvrda drva, koj se redovito ne samo mete nego i pere, tako i zidovi, koji su 1½ visoko oličeni uljenom bojom. Sve čisto, sve se sjaji. A tko da ne očuti radost i ugodnost, našav se u urednom i čistom prostoru, te rad u takovom prostoru i nije težak, ne umara.

Nadzor nad svim u djevojačkoj školi povjeren je nadučiteljici, a ta vidi se, znade što je red i čistoća i koliko je to korisno ne samo za zdravlje, nego i za estetični uzgoj školske djece.

Sretna mogu biti (je li, drage kolegice), pa i jesam, što me zapala sreća učiteljevat u ovakovom selu.

Pošto su učenice uredile svoja učila, izmolismo molitvu i započe obuka. Djeca mila, poslušna, pažljiva; sve išlo kô obično glatko i lako. Prolete 2 sata kô 2 časa. Pozvoni na odmor.

Svako dijete uzme svoj doručak, koji mu brižna majka na odlasku pružila i izadošmo.

Nadzor nad djecom u vrijeme odmora držimo izmjenično sa nadučiteljicom.

Kano dječaćka tako i djevojačka škola ima školski vrt. Uđosmo u nj. Djeca skakutala, trčala, razgovarala, smijala se, pjevala; ta znate što su zdrava, vesela i nestašna djeca. Na dani znak sakupiše se oko mene i mi pregledasmo cvijeće, povrće, što smo s nekojima zajedno sijale i sadile, pa o tom koju progovorismo.

Vratismo se u školu da nastavimo naukom. Uz ostalo dok se ja bavih 1. škol. god. one 2. odgovarale na svojim pisankama na pitanja: Od kojega povrća jedemo lišće? Od koga plod?

Svršiv nauk opet se pomolismo, pozdravismo i svak krene svome domu.

Kô što je dolazeć bilo uz mene više učenica tako je i odlazeć. Dakako bilo djece nižih i viših odjela. Sunce sjalo, ali nebo nije bilo vedro, kupili se oblaci. Uz ostalo gledasmo oblake, te motrisimo sjene, koje od ovih nastaju nad okolnim gorama. Pri tom, ne pazeć kud nogama stupam spotaknem se o kamen i — padnem.

Prestrašena hoću da ustanem, gledajuć pri tom tko me sve vidio u mom padu, al oko mene tama, noć.

Probuđena stadoh misliti o lijepom selu i školi i prisposodbljati s mojom i ostalim meni u Istri poznatim.

Kakovih sve škola nemamo! Malenih, niskih, sa smradnim ulazom i okolišem. Znam za jednu tako malenu gdje 50 djece mora da ide poludnevno, jer svih 50 u školu ne može. Četiri razreda u jednom mjestu a sva četiri bez peći, učiteljstvo u njima u debelim kaputima drhće a dijete samo kojegod ojunaci se da vidi u zimsko doba školske klupe. Zidovi, zemljovidi, okviri itd. u gdjekojim puni prašine, paučine. Stol, stolice, klupe klimave, blatne. Tabla siva, treba crte nagađati. Zidovi gdjegod svake 4. ili 5. godine dobiju malko bjelila. Pod se nikad ne pere, a metla ga vidi svakih 8 dana, gdjegod 2 put na tjedan.

Ipak imamo školske zakone za sve, ali ti su za nešto tek na papiru.

Koli je teško u neurednom i blatnom prostoru raditi, tko je običan u svom domu drukčije. Ipak mnogi i mnoge primorane su da šute i trpe, jer, jer... Neki pak ne vide il ne znaju kakva bi morala da bude škola. — Kako smo zaostali!

Često se dogodi, da kakva strana osoba stupi u školu, pa znate tko obično u očima takovih najviše krivnju nosi? Onaj tko je najmanje kriv a najviše rad toga trpi.

Pa komu stalo u kakvu prostoru mora da učiteljstvo probavi nekoliko sata dnevno? Što zato ako zimi drhće od studeni, a za suha vremena i ljeti

dan sprovede u oblaku prašine i zagušljiva zraka? Što za to ako radi u prostoru za 40 djece a ima ih 100? Što zato mjesto da tijelo okrijepi krepkim jelom, mora da se zadovolji sa komad palente? Što zato...

Ništa se ne vidi, na ništa se ne obazire, samo radi, »radi« ti se dovikuje.

Pa i ja velim, radi!

Radi ne da dobiješ primjerenu nagradu za tvoj rad, ne, jer mjesto nagrade otkidaju nam i ono što su nam nekada u milosti dobacili. — Ipak radi, radi ne od straha da izgubiš sirotanski komad kruha, nego radi, jer to narodu treba. — Radi, jer si svjestan svoje dužnosti. Radi, prem ti se prava ne priznaju. — Radi, jer svaka sila za vremena, a nevolja redom ide. — Radi, radimo, pa će i Istri svanuti proljeće — svibanj i niknuti po njoj milovidna sela sa školskim zgradama, koja će biti dokazom narodnog napretka, a u njima će podučavati svjesno učiteljstvo.

Moravski Hrvati. Češki napisao Graničar.

Konac.

Primjerom budi nesretna slovačka Lednica. Jošte prije dvadesetak godina bilo je službeno nabrojeno u Lednici 2387 slovačkih stanovnika a godine 1890. već 1966 Nijemaca i 126 Čeha.

Odrasli ljudi govore jošte slovački al djeca već potpuno švapčare. Samo o proštenjima čuje se tu i tamo slovački pijev. A na očigled odigrala nam se tu žalosna tragedija, koje katastrofu proizveo je naš nemar. A to je baš u selu, koje samo na zapadu graniči sa njemačkim selima, a sa ostalih triju strana spojeno je sa našom krvlju...

Hoće li udes Lednice zateći i naše moravske Hrvate? Hoće li se i nadalje uzdržati sa svojom narodnom postojanošću, svojom jakošću i marijivošću, kojom su se do sad znali istaći u čitavoj svojoj okolici u kojoj i njihova zemljišta spadaju među najblagoslovenija u Moravskoj? Hoće li krasni vrtovi, rodna polja i po izbor vinogradi postati svojinom i vrelom bogatstva poturica, koji nastoje oko germaniziranja doljno-austrijskih sela, pa da postane tako Bretislava nepredobitnom njemačkom tvrdom, odakle bi se navaljivalo na južnu Moravsku, pa time spojilo Gustopeč (a zatim i Brno) sa Bečom? Zamislite se malo, lijepo Vas molim, pa Vam stvar ne će izgledati onako utopijski, kako Vam se to čini na prvi pogled.

To nas vodi do konačnoga pitanja, šta li bi valjalo poduzeti, da nam se ne bi moravski Hrvati odnarodili?

Valjalo bi u tim naseobinama ustanoviti čitaonice sa shodnim pučkim knjižnicama. To ne bi bilo toli teško. Radi se tu samo o trim selima, o trim knjižnicama uz tri čitaonice. Nema dvojbe, da ne bi uredništva raznih hrvatskih listova iz Istre (na pr. »Narodna Prosvjeta« iz Pule), Dalmacije (»Hrvatska Riječ« iz Šibenika) i Hrvatske (»Matica hrvatska«) šljala tim selima besplatno svoja glasila. Nema dvojbe a da se ne bi ista postarala i o tome, da se knjižnice snabdiju pučkim knjigama, koledarima, spisima sadržaja gospodarskog, nabožnog i zabavnog. Preporučilo bi se osobito, da se za mladež ustroje dobre knjižnice, koje bi joj pobuđivalo i jačalo narodno čuvstvo.

Biti će to samo jedan korak, da se sadanje njemačke škole promijene u hrvatske, ili da se ustanove nove hrvatske škole u kojima bi se češki i njemački jezik podučavao kao obvezatni predmet. U samoj Hrvatskoj imade škola sa češkim i njemačkim jezikom već prema potrebi stanovništva, a u kulturno razvitoj moravskoj, u toj drugoj domovini naših Hrvata, moraju se hrvatska djeca moriti u tuđim školama! Hrvatskih učitelja ne bi manjkalo. Kada se je u Bukovini proskrbilo na javnim školama za djecu mađarskih kolonista za mađarske učitelje, to ne bilo teško dobiti iz Istre *) hrvatskih učitelja, koji bi spremni bili osposobiti se jošte iz češkog i njemačkog jezika. Hrvati koji su već kod kuće navikli ustrajati i nastojati oko uzdržanja svojih zasebnih škola, koje im u Istri ne daju talijanske oblasti, šalju dapače svoje učitelje u američke svoje naseobine, da bi tamo ustrajali uzorne hrvatske pučke škole.

Tko će se dakle zauzeti za te naše »najsjevernije« Jugoslovene, da ne podlegnu silnoj germanizaciji i da time ne oslabe našu poziciju u južnoj Moravskoj?

Najbliži njihovi susjedi, doljno-austrijski Slovaci, sami zapušteni, mole nas za pomoć. Nadalje imadu hrvatska sela željezničku svezu na zapadu sa Znojmom, na sjeveru sa Krumlovim i na istoku sa Bretislavom. Pravcem prama Gustopeču najbliža su češka sela Ivanj i Sakvice, čak tamo za Palavskim brdima. Niti jedno od navedenih mjesta ne bi moglo izvršavati tako važan, ozbiljan i teški rad, jer svako treba sve svoje najbolje sile u domaćoj borbi proti neprijatelju. No sva ta navedena mjesta mogla bi možda poduzeti skupnu spasonosnu akciju sa svim našim narodnim organizacijama: sa »Národní Jednotou pro jiozápadní Moravu« iz Brna, sa »Maticí Hodoňskou« zajedno sa »Národní Radou« da se uzdrži narodni značaj morav-

*) Na žalost Istra nema niti za sebe dovoljno učitelja, no bi tu zadaću morala preuzeti Hrvatska Op. Ur.

skih Hrvata, pa da se ih tako sačuva čiste, neoskvrnjene bratskom hrvatskom narodu i nama. K toj akciji pridružila bi se po gotovo najbliža hrvatska kulturna organizacija: Školsko društvo »Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru« (na istoj podlozi kao i naša »Ustřední Matice«), učiteljska uzgojna organizacija »Narodna Prosvjeta za Istru«, ostala hrvatska inteligencija u Istri (moguće profesorski zbor gimnazije u Pazinu, koji tako gorljivo vrši svoje kulturno zvanje med narodom) i kraljevina Hrvatska.

U jednom od hrvatskih sela imao bi se ustanoviti hrvatski etnografički muzej. Odmah bi se morao započeti rad oko sabiranja narodopisnih predmeta. Lijepa bi bila i zahvalna zadaća »Společnosti Slovenského Muzea v Hodoníně« da ne zaboravi raširiti djelokrug svoga djelovanja osim na Slovake u Moravskoj, Ugarskoj i Dolnjoj Austriji i na hrvatske naselbine u južnoj Moravskoj, koje su imale a i danas jošte imadu veliki upliv na kulturni život doljno-austrijskih i produžačkih Slovaka. Profesor dr. Vjekoslav Kolísek, predstojnik »Slovačkog Muzeja«, koji se za nj tako gorljivo brine i koji tako ushićeno prati kulturni život ugarskih Slovaka, taj je jamcem, da ne će niti moravski Hrvati ostati kao do sada onako neopaženi, bez bodrenja i potpore.

Ne bude li samo prekasno!

Das Kind. Piše Dunav Baletić, Beč.

Dijete — Das Kind zove se izložba za uzgoj, zaštitu i sveopće dobro djeteta, koja je bila otvorena u Beču dana 27. travnja, pod pokroviteljstvom nadvojvode Ferdinanda Karla u prisuću i drugih visokih ličnosti.

Dijete je postalo u najnovije doba predmetom opće pažnje. Društvo i država smatraju svojom svetom dužnošću nastojanje oko dobrobiti djeteta u kojem se krije budućnost ljudstva. Budući naraštaj bit će tim sretniji i savršeniji, čim se više bude štitilo dijete od pogibelji, stradanja i zlih djela, te pomoglo sa svim sredstvima njegovoj tjelesnoj njezi i duševnom uzgoju. Na temelju toga evo nam pred Uskrsom t. g. u Beču velike skupštine za zaštitu djece a danas lijepe izložbe.

U velikom ukusnom prostoru »Rotunde« u Prateru, sakupljeno je mnogo praktičnog i teoretskog znanja o djetetu. Čovjek može tu vidjeti kako

se dijete tjelesno i duševno razvija, što ono uči, što bi moralo učiti i što mu nije još pruženo da uči.

Život djeteta izložen je u ranoj dobi mnogim pogibeljima: napadaju ga bolesti, tlači ga bijeda, prijeti mu smrt! Izložene knjižice i table sa statističkim podacima prikazuju nam abnormalnosti, rođenje i smrt kod djece. Čovječanstvo nastojalo je i nastoji, da svakako stane na put tim manama, pa evo nam na ogled lijepih sprava, uputaka i drugih potrepština za liječenje i njegovanje slabašnog tijela. Ali djetetu treba i zdrave hrane, prikladne odjeće i dobre kolijevke. Zato vidiš tu razne hranive stvari (mlijeko, muku, med itd.), rubenine, odijela, kolijevke, posteljice. Mnoge tvrtke izložile su najbolje i najljepše proizvode.

Čim dijete počme hodati, bježi iz kuće, hoće da se u vrtu igra, hoće da mnogo vidi i nauči. Evo nam sad prilike da i mi vidimo šta treba djetetu u kući i vani za zabavu i pouku. Pred očima su nam spavaće sobe, mnogobrojne igračke, slike, oruđe; dalje lijepo uređen vrt, igralište, sprave za gombanje.

Za domom dolazi dječje zabavište. Mnoge majke mogu ovdje vidjeti, šta njihova djeca rade pod pažnjom strpljive učiteljice. Razne ručne radnje pokazuju kako se razvija mašta i kako se dijete igrajuć uči.

Napokon dolazi škola. Tko bi nabrojio i opisao sve što je tu izloženo? Najmodernije školsko pokućstvo, mnogobrojna učila, radnje i proizvodi djece, statistične table itd., pa glazbala, sprave za tjelovježbu i igru. Bilo bi veoma dugo kad bih i samo površno htio opisati pojedine skupine, pa zato kažem samo, da je najbolje zastupana zorna obuka, veoma dobro računstvo, zemljopis, prirodoznanstvo i higijena.

Izložba je veoma zanimiva, mnogo ima toga na ogled, nu ipak još mnogo stvori manjka. Na izložbi zastupane su mnoge škole, razni zavodi, društva, dječja lječilišta; izložene su radnje gluhonijemih, slijepih, hromih, slaboumnih itd. Spomenuti mi je još mali pavilon našega kralja sa fotografijama iz njegove mladosti, kazalište za djecu i dvoranu za pedagoška predavanja.

Kako sam već gore rekao, teško je opisati sve što se na ovoj izložbi vidi, za to bi bilo lijepo, korisno i hvalevrjedno, kad bi koji istarski učitelj riskirao nekoliko para, da ovdje mnogo šta vidi i nauči, a tom prilikom prošetao bi se i glavnim gradom pa se ogledao i za drugim znamenostima, kojih ima ovdje dovoljno.

Kotarska učiteljska skupština u Puntu. Piše J. M.

Hrvatsko učiteljstvo krčkog i lošinjskog kotara, držalo je u Puntu dne 27. i 28. svibnja o. g. svoju glavnu godišnju skupštinu. Prisutno bilo 36 učiteljskih sila.

Dnevni red bio je sljedeći:

1. Uredovno izvješće (Nadzornik D. Pribil).
2. Izbor dvaju zapisničara.
3. Izbor stalnog odbora.
4. Izvješće o stanju kotarske učiteljske knjižnice (A. Fučić).
5. Izbor odbora za upravu kotarske učiteljske knjižnice.
6. Biološka metoda u prirodopisnoj obuci (A. Brozović i I. Polonijo).
7. Najnoviji smjerovi u pouci krasopisa i crtanja (J. Kocian i A. Kraljić).
8. Zorna obuka, njezina zadaća i metoda (A. Linardić i Z. Pribil-Nimira).
9. Metoda zemljopisne obuke (D. Pribil).
10. Koja naučna sredstva može učitelj sam pripremiti? (N. Baffo i K. Parčić).
11. Kako valja urediti školski vrt, da bude školi i narodu od koristi? (I. Mahulja i N. Jedrlinić).
12. Vježbe u slogu i nauka o pismenim sastavcima u pojedinim školskim godinama (M. Trinajstić i M. Radić).
13. Što bi se moglo uzeti iz tjelovježbe na selu? (A. Štefanić i N. Kaliterna).
14. Kako će mladi učitelji steći ljubav za svoje zvanje, te kako može pospješiti vlastitu izobrazbu? (N. Uravić i F. Katarinić).
15. Praktično predavanje iz zorne obuke (K. Vranić).
16. Razni predlozi.

Kako se iz gornjega vidi, dnevni red bio je dosta obilat sa lijepim zadaćama, koje su pojedini referenti valjano riješili, pa bi shodno bilo, da sad ti referati izadu u »Narodnoj Prosvjeti«.*) Debate su tekle mirno i trijezno, kako to dolikuje ozbiljnim ljudima.

Ne možemo da propustimo, a da ovom prilikom ne izrazimo priznanje našem velevrijednom g. nadzorniku D. Pribilu, koji se svojski zauzeo, da se ovakove skupštine češće drže, jer dok se prije držale jedva svako desetgodište, evo držali smo već drugu u dvije godine. Pak i inače pokazuje on koliko mu leži na srcu dobrobit škole, napredak i izobrazba učiteljstva, pošto je on sam uzor učitelja. Dosta ga je bilo slušati u njegovom nastupnom govoru, kad je razvio svoja općenita opažanja prigodom svojih inšpekcija. Kad se pak razvila debata poslije praktičnog predavanja g. Vranića o zraku, što ga je držao u drugom razredu, tu si mogao vidjeti, da je to pedagog svestrane naobrazbe, da se učiteljstvo takovim nadzornikom može samo ponositi. Cijeli jedan sat i pô razvijao je svoja opažanja, davao pouke kako treba u školi predavati, tako da nas je upravo elektrizovao i ta njegova izvađanja sjegurno su više koristila, nego da bi pročitao i najbolju didaktičnu knjigu. Riječ mu je tekla iz vatrenog srca upravo dirljivo, sve ga napeto

*) Mi ćemo gg. referentima radovoljno odstupiti prostora. Op. Ur.

slušalo, a da je govorio sa čuvstvom i sa ljubavi do učiteljstva najbolje se to vidjelo, kad je spomenuo proganjanja što ih trpi jedna učiteljica, pri čem mu je glas trepetao, a suze orosile lice. Ovakovih nam nadzornika treba.

Skupštini je prisustvovao kao gost vlč. župnik puntarski F. Žic, koji je kroz toliko godina bio članom c. kr. kotarskoga školskoga vijeća u Lošnju i uvijek se zdušno za učiteljstvo zauzimao. Sa svojim posjetom počastio nas također dne 27. po podne kanonik iz Krka monsignor M. Oršić kao potpredsjednik c. kr. kotarskoga školskoga vijeća u Krku i kao nadzornik za vjeronauk u našem kotaru. Napokon posljednji dan počastio nas i naš velezaslužni zastupnik Vj. Spinčić, koji desiv se u Krku i doznav za našu skupštinu, došao je navlaš u Punat, da nas posjeti. Svima najljepša hvala!

Ne zavidajte nam!... Fran Pilek.

»Nijednom stališu nije tako lijepo kao učiteljskomu. Pomislite si samo, dva mjeseca odmora! Takova šta nema nijedan stališ, premda ih ima, gdje je još tegotnija služba.« — Tako, reklo mi već mnogo mojih prijatelja, koji odabraše drugo zvanje.

Istina, lijepo bi bilo kad bi se učitelj mogao odmarati kroz ta dva mjeseca, ali kako se odmara u današnja vremena — malo vrijeme.

I drugi činovnici, — ako ne imadu baš zakonom ustanovljene praznike — dobivaju dopuste. I oni korisno upotrijebe te dopuste. Zapute se u toplice, gdje si osvježuju napornim radom istrošene duševne i tjelesne sile. — Ili putuju, da im se oko naslađuje božanstvenom prirodom raznih krajeva, slikama šarena svijeta. — Njima je lijepo. — Oni se odmaraju. — Pa ipak im mi ne zavidamo.

A nama učiteljima zaviđa se. Vele: „Nikome na svijetu nije ljepše nego učitelju.« Ili se rugaju ili opet kruto varaju. Zar se učitelj kroz ta dva mjeseca zbilja odmara? zar ne sprovada još jednoličniji život, nego što ga je sprovadao za vrijeme obuke?

Novaca nema da bi otputovao u toplice, gdje bi si osvježio duševnim radom istrošeno tijelo. Današnja plaća jedva mu je dostatna, da kojekako proživotari sa svojim milim i dragima. A na putovanje, taj najvažniji dio obrazovanosti, ne smije ni da pomišlja. — Premala plaća, ta nesretna učiteljska Mora, tišti mu dušu i srce i ne pušta ga u svijet. Jedino učitelju mirovat je u svom kutu i pregarat želju ljutu.

Zavidaju nam praznike. A zar i u praznicima živimo bez posla? Tko obavlja popis sposobnjaka, sastavlja narudžbenice, piše i vodi kojekakve ime-

nike i iskaze? Zar možda imade i učitelj pisara kao drugi činovnici? — Učitelj je učitelj i pisar. Razlika je samo u tome, što je učitelj za malu plaću, a pisar ponajviše bez ikakve plaće.

Gotovo pola praznika sprovada učitelj u školskoj sobi kao pisar. Pa to, da je onda odmor. I na tom, da nam zaviđaju? To je po učitelja dosadniji posao, nego obučavanje. — A gdje je uz to još i cijepilnjak? Sto puta volim, da vidim pred sobom one alemne očice, koje zadovoljno i bezbrižno gledaju u svijet, nego da u tihoj sobi prekapam mrtve knjižurine i spise.

S toga prijatelji ne zaviđajte nam dvomjesečnih praznika. Malo nas ima, koji ih poznajemo. — Ne vjerujete li, pokušajte i zavirite samo u sobu pučkog učitelja, pak ćete vidjeti, kako se odmara za vrijeme praznika.

Pčelarstvo kao nuzgredno zanimanje pučkog učitelja.

Piše Lovro Tomašić.

U zadnje je doba cjelokupno učiteljstvo Istre uzdiglo svoj glas, da mu se ekonomsko stanje poboljša, da mu olakša borbu za egzistenciju. Da li će se učiteljstvu Istre osjegurati pristojan položaj, i da li će ono moći svoju obitelj, žalibože često i mnogobrojnu, primjerno othranjivati, dvojim, pa bi za to imalo učiteljstvo ozbiljno razmišljavati, kako i na koji poštenu način bi popravilo svoje bijedno stanje.

Naš materijalni položaj, koji ni iz daleka ne odgovara ni duhu vremena ni današnjoj skupoći, silni nas da posegnemo za kojim nuzgrednim zanimanjem.

Za nuzgredno zanimanje preporuča se učiteljstvu osobito pčelarstvo, jer je ono za učitelja baš lijepo, idealno i dostojno zanimanje, pri čemu ne trpi ni škola ni ugled učiteljev.

Baron Berlepsch, jedan od glasovitih pčelara nove dobe rekao je: Pčelarstvo je nešto tako plemenita, da se toga podle duše i ne prihvaćaju. —

Ne ću reći, da će se pčelarstvom koji od nas obogatiti, akoprem imade u svijetu i takvih slučajeva, nu ono uz maleni trud i malenu glavnicu lijepo se isplaćuje, dočim svaka druga grana gospodarstva iziskuje više truda i više troška.

Pčelarstvo je dvojako: prosto i racionalno. — Prosto je pčelarstvo onaj stari, primitivni način pčelarenja, kako ga još i danas naš istarski puk

goji. Pri takvome pčelarenju ostaje ulište vječita tajna za pčelara, dočim je racionalno pčelarenje niz operacija koje sam pčelar izvađa. Od racionalno gojenih ulišta dobiva se i mnogo veće koristi, veći je izvor dobiti, nego li od prostih ulišta.

Osim materijalne koristi koje nam pčelarstvo pruža, daje nam ono i moralne naslade, ono spaja korisno sa ugodnim. —

Racionalno je pčelarstvo otvorena knjiga iz koje pčelar uči poznavati prirodne zakone, kojima je podložna malena pčelica, ono je polje naučnih ispitivanja.

U racionalnom će pčelarstvu naći učitelj iza svoga napornoga truda u školi pri svojem pčelinjaku odmora, naći će tamo baš pravi užitak veselja i okrepe.

Razumno je pčelarstvo tako daleko dotjeralo, da uz dovoljno znanje teorije i vještine u praksi, lahko zaprečuje naravne rojeve, a u svako doba dana, dakako u svoje prikladno vrijeme, napravlja umjetne rojeve.

Naravno rojenje pčela moglo bi donekle zapriječiti učitelja u njegovoj službi, što pomoću umjetnih rojeva otpada, jer sav drugi rad oko pčela lahko se obavlja ili prije ili poslije škole, pa se stoga može racionalno pčelarstvo učiteljstvu mirne duše preporučiti kao nuzgredno zanimanje.

Sudrugovi poprimimo se racionalnog pčelarstva, tog poetičkog i vrlo unosnog ogranka gospodarstva i nastojmo, da isti što više u narod rasprostranimo, pa ćemo time podići i blagostanje naroda.

Učiteljstvo i parlamenat.*)

Nema stališa, koji bi bio tako očevidno ispostavljen potpunoj samovolji pozvanih i nepozvanih faktora, kako je to učiteljski stališ na austrijskim pučkim školama. Unatoč svim predlozima raznih reformama, koje bi imale promijeniti sadašnji sustav bespravnosti i iskorišćenja, nije nijedna od onih velikih političkih stranaka, koje su se izmjenjivale od postanka državnog školskog zakona, nijedna nije imala srčanosti i dobre volje, da bi čula prešne predloge glede modernog preustrojenja pučkih škola, predloge, koji su dolazili iz krugova pravno i materijalno zapostavljenog učiteljstva.

*) »Učiteljski Tovariš« od 14. o. mj. donša ovaj lijepi i aktuelni članak, koga se požurismo prevesti za naše cij. čitatelje. Op. ur

Utaman smo govorili čitavih deset godina to, da zauzima učiteljstvo radi vladajućih okolnosti stališku disciplinu jer mu maćuhinsko stanovište otegućuje vrlo nužni ugled. U današnjim okolnostima nemoguće je ograničenje vlasti sile kano i prepotence nekih općinskih zastupstva, kotarskih i pokrajinskih školskih vijeća, koja imaju naš udes u svojim birokratskim rukama. Tvrdekornost vlada tamo, gdje bi morala biti mjerodavna demokratična načela.

Na čelu korporacijama, koje smo naveli, stoji naučno ministarstvo. I ove oblasti imaju pravo raspravljati o dužnostima učiteljstva, samo prečesto dolazi na vidjelo posvemašnje pomanjkanje jednostavnog vodstva i jednostavnog uređenja pučkih škola, a ujedno i prilike učiteljstva, koje su s time nerazrješivo spojene. To gorko osjećamo!

Govorimo o prilikama, koje trpi cijelo austrijsko učiteljstvo, tã bit će o tom govora u novom bečkom parlamentu.

Ove prilike pak dokazuju, da se kod namještanja i imenovanja učiteljstva ne gleda na sposobnost i radinost, već da je protekcija u najbujnijem cvatu, jer moraju zemaljska i kotarska školska vijeća biti tako sastavljena, da ima u njima premoć slučajno vladajuća politička stranka. Pogledajmo samo Beč! Upravo je nesnosno, kako tamo postupaju sa učiteljstvom unatoč državnom školskom zakonu. Tamo je mjerodavno samo političko osvjedočenje pojedinaca, te radi toga sije tamo zlatna doba političkim beznačajnikom. I ako pogledamo na pr. u Kranjsku, vidimo također, kako preko noći nastaju novi značajevi, koji se nadaju od slučajno vladajućih političkih prilika zlatnim brdima. Sama pohlepnost ubija značajeve i krnji čast.

Ako bi i bila potvrđena odluka, da ima odlučnu moć kod namještanja i avanziranja samo kvalifikacija, to bi se najprije morala uništiti uredba tajne kvalifikacije. Sada je to za nas tajna svijeta, te ako je lažna, nemaš sile protiv nje već zato, jer je ne poznaš.

U uskoj svezi s tom besprimjernom bespravnošću pučkog učiteljstva je i njegova materijalna bijeda. Usprkos odluci § 55. državnog školskog zakona: »Najmanje doplatke, kojih ne može ni jedna školska općina sniziti, treba tako odmjeriti, da učitelji nisu primorani mučiti se sa nuzgrednim poslovima, već da lako svu svoju snagu upotrijebe za svoje zvanje, te da im je k tomu moguće uzdržavati svoju porodicu primjerno prema okolnostima dotičnog mjesta«, je materijalno stanje učiteljstva vrlo žalosno — dà — upravo nesnosljivo. Oskudne polakšice materijalnih prilika daleko zaostaju za skupoćom, koja danomice raste. Privremene godine službovanja i promaknuća u više plaćevne razrede tako su polagana, te je učitelju samo rijetko kada moguće doseći toliko dohodaka baš u doba, kad bi si htio prirediti domaće ognjište.

Osim toga je rečeni paragraf vrlo rastezljiv. Dokaz tomu je, što je u raznim krunovinama učiteljstvo različito plaćeno. (Tako na pr. je najveća plaća učitelja u Tirolskoj 2000 K, a u Šleziji 3400 K).

Da se već jednom ustanove službeni doplaci austrijskog učiteljstva, treba pridometnuti paragrafu 55. državno škol. zakona, da moraju vrijediti za određivanje minimalnih dohodaka, koje ne smije ni jedna krunovina sniziti, četiri najniža razreda državnih činovnika. Sredstva da se izvede taj zahtjev, neka traže pokrajine od države.

Treba nam pravičan disciplinarni zakon, da se može učiteljstvo na nj osloniti kao na čvrsto uporište, te da njime lako odbije svaku navalu na njegovu slobodu.

Učiteljstvu je nuždan službeni red, jer je jedino to uspješno sredstvo, da se ne zadirkuje u naše zvanično djelovanje. — Svaki učitelj treba da nezna samo gdje su međe njegovim dužnostima, već treba da zna, gdje prestaje vlast njegovih pretpostavljenih. Službeni red je također potreban za uzdržavanje mirnog i složnog općenja učiteljstva međusobno. Što je u okviru zakona dužnost ovoga, a što vlast onoga?

Kako je već rečeno: U novom parlamentu doći će na pretresivanje i ova pitanja, koja vrlo zasijecaju u sav ustroj školski, u naše pravne i materijalne prilike, te ujedno posredno u kulturni život svih austrijskih naroda. Da će govoriti novi parlamenat o svemu tome, pobrinut će se učiteljstvo i i oni zastupnici naroda, koji poznaju kulturnu misiju učiteljstva. Mi učinismo svoje, drugi neka čine svoje; sve je pripravljeno, da dođe i naš dan.

Naši konkretni predlozi jesu:

1. *Uvrštenje dužnosti i pravica učiteljstva u službcnu pragmatiku prožetih modernim dukom.*

2. *Javna kvalifikacija.*

3. *Pravo prigovora proti krivim osudama u osobnoj kvalifikaciji.*

4. *Demokratizacija škole i svih školskih oblasti.*

5. *Od učiteljstva izveden izbor zastupnikâ u zemaljska školska vijeća.*

6. *Apsolutna neodvisnost škole i učiteljstva od svega i svakoga, koji nije sa školom i učiteljstvom u direktnoj svezi, te nema nikakovih obvezatnih dužnosti prama njima.*

7. *Apsolutna sloboda učiteljstva u njegovu djelovanju na podlozi do sada u kreposti stojećih državnih, školskih i osnovnih zakona, u koliko ih je popunio moderni duh.*

Prije svega pako najvažniji je zahtjev:

8. *Potpuna materijalna jednakopravnost pučkog i građanskog učiteljstva sa državnimi činovnici zadnjih četiriju razreda.*

I sada: Na posô! Prijatelji učiteljstva i škole na posô! Po vašem radu znati ćemo vas suditi.

Kako treba urediti školski vrt, da bude školi i narodu od koristi?

(Konferencijalno pitanje na učiteljskoj skupštini krčkog i lošinjskog kotara, držanoj u Puntu dne 27. i 28. svibnja 1907.).

Raspravio Ivan Mahulja.

○ koristi školskog vrta upóće bilo bi suviše trošiti riječi, kad su to uvidjeli svi napredniji narodi, te se posyuda, osobito na selu, gdje se narod poljoprivredom bavi, uz školu ustrajaju i školski vrtovi. Naš dosadanji školski zakon je to također po mogućnosti preporučivao, dočim pred kratko izašavši definitivni školski i nastavni red, to izričito nalaže, i neće valjda proći dugo, da će se uz sve naše škole podignuti školski vrtovi, čemu se ja osobito veselim. Veselim se s toga, što to smatram jedno od najvažnijih sredstava, da se naš isključivo poljodjelski, al žalibože gospodarski zapušteni narod, time ekonomski podigne, te da stupi u kolo drugih u poljodjelstvu naprednih naroda, jer inače će u bujici općeg napretka propasti. Sva vladina naprezanja, koja u posljednje vrijeme na poljodjelskom polju kod nas poduzimlje, da naš narod prene iz primitivnog stanja, ako su i hvalevrijedna, malo će koristiti, ne priskoči li u pomoć i škola i to sa uzorno uređenim školskim vrtovima. U koliko čitam, polaže vlada u Dalmaciji od neko doba osobitu važnost za podignuće tamošnjeg gospodarskog stanja na učiteljstvo i na školske vrtove, a i sa svim pravom, nagrađujuć pojedince, koji se osobito iskažu. Bože daj, protegnula tu djelatnost i na Istru, jer po samim općinama, koje su po zakonu dužne skrbiti se za školske vrtove, slabe će nam biti koristi, pošto ove s jedne strane radi siromaštine, a s druge radi neznanja, uz svu presiju, u malo će se slučajeva za to zauzeti. A baš pri tom, kako ću kasnije dokazati, ne treba škrtariti, jer bolje da školskog vrta i nije, nego da bude kakav-takav.

Mučna je to zadaća: kako treba urediti školski vrt, da bude školi i narodu od čim veće koristi, s toga očekujem od sudrugova, da me upotpune i moje možebitne krive nazore da isprave.

Izjavljujem ovime unaprijed, da akoprem sam na učiteljištu u Koprnu kroz dvije posljednje godine učio nešto poljodjelstva, i da akoprem smo imali i nekakav vrt za praktične vježbe, to je ipak taj vrt po mojem sadanjem mnijenju bio vrlo manjkav i nije nam kao budućim učiteljima mogao pružiti nikakvog uzora, po kojem bismo imali urediti jedan školski vrt na selu. Preporučio bi s toga, da se sada na novoustrojenom hrvatskom učiteljištu u Kastvu uzme na to osobiti obzir, te da se uz isto uredi takav vrt, koji će budućim učiteljima služiti za uzor, da polag njega urede svoje školske vrtove. Tu i najbolja predavanja i najbolje knjigé malo koriste. Jer baš tu vrijedi ona narodna: više valja pratika nego li gramatika, odnosno da se uredi dobar školski vrt, treba dobar školski vrt i vidjeti. Ja sam moj školski vrt u Dobrinju pred neko 14 godina uredio po svoju, bez, da sam vidio nijednog pravog uzora, pak sam priznajem da sam počinio dosta manjkavosti i dosta neurednosti. — Nego počmimo.

Školski vrt neka se uredi po mogućnosti čim bliže škole, ako je moguće tik uz samu školu. Tako će biti učitelju uvijek pod okom, te će moći svaki slobodni čas u njega skočiti, a kaže se, da oko gospodarevo konja tovi; t. j. tad će se lahko opaziti svaku manjkavost. I djeca neće tad gubiti vremena da pođu u njega, a moći će i više puta poći, nego li bi pošli, da je dugo od škole. Buduć da je škola obično na najprometnijem kraju mjesta, tako će i školski vrt uz nju biti i ostalom narodu na najljepšem vidiku, da se njime okoristi. Jedino ako to nije moguće, neka se školski vrt uredi i dalje od školske zgrade, al nikako preveć daleko.

Zemljište neka je prilično dobro, dapače po mogućnosti čim bolje, jer ako je zemljište lošo, u kojem sve slabo uspijeva, tada bolje da takovog vrta i nije, jer će podati vrlo loš izgled, te će biti više na štetu, nego li na korist. Tlo neka bude plodno i duboko, da može žilje u njega prodirati i da se ga može obdjelavati. Najbolja je zemlja crnica.

U našim stranama, gdje po ljeti vlada velika suša, treba da bude ili u samom vrtu ili u blizini istoga voda, da se može zalijevati navlastito povrće, jer pogine li sve, tada opet slabog izgleda.

Najbolji položaj jest, ako je vrt okrenjen prema jugu, a najlošiji, ako je okrenjen prema sjeveru, jer tad mu štode vjetrovi, pak onda opet nema uspjeha. Čim je više na suncu, tim bolje.

Veličina ne smije biti ni prevelika, ni premalena. Prevelik vrt ne može se tako lahko u redu držati, a u premalenom ne može se svega pokazati što je potrebno. Za naše odnošaje dostaje vrt počam od 200 pak najviše do 500 m² površine.

Ako je moguće, najzgodniji je oblik četvorine ili još bolje pravokutnika, jer tad se može najpravilnije urediti. Ako to nikako nije moguće, tad se možemo i sa svakim drugim oblikom zadovoljiti, pošto to nije tako važna stvar.

Najbolja ograda je zid, nu dobra je i čvrsta gromača, a za potrebu može se ograditi plotom i živicom. Svakako ograda mora biti takova, da ne mogu u vrt živine uskočiti, osobito u našim stranama kokoši, jer onda je svaki trud uzaludan. Da je još bolje, ako ni čovjek ne može tako lahko u nutar, o tom mislim da nitko ne dvoji.

Kad smo polag gornjih naputaka sve shodno za školski vrt našli, tad ga treba prekopati ili rigolovati na kojih 70—80 *cm* dubljine, pri čem ne treba štediti ni novca, ni vremena, jer od slabo obrađena vrta, slabe koristi i slabog izgleda, a on mora služiti u svemu uzorom.

Nastaje pitanje, kako ćemo sada školski vrt razdijeliti. Glavno je da ne bude kao što su naši vrtovi, — sve jedna ploha, gdje će se posvuda gaziti i gdje neće biti nikakova reda u pojedinim kulturama raznog bilja. U školski vrt polazi mnogo djece, radi toga treba prije svega urediti po njemu puteve, na kojima će djeca stajati bez da gaze. Ti neka su prilično široki, jer ako se time nešto zemljišta i izgubi — nesmeta, drukčije bi cijeli vrt postao placa t. j. sav pogažen. Kod četvornog ili pravokutnog oblika učini se ulaz na sredini jednog zida, gdje se pokaže najpraktičnije. Od ulaza učini se glavni put širok oko $1\frac{1}{2}$ *m* preko cijelog vrta do suprotnog zida. Već prema duljini vrta učini se osnovno na ovaj uzdužni put, jedan ili više poprečnih glavnih puteva, isto tako širokih. Puteve iskopa se često dublje nego li je ostalo zemljište, čime se dobije više zemlje, a da po njima ne raste travurina, ako je moguće, nasipa ih se pijeskom ili meltačom. Med tim glavnim uzdužnim i poprečnim putevima ostati će pojedina polja (zemljište, koje će se obdjelavati), koja će biti najbolja da budu četvornoga oblika. Uz sami zid naokolo cijelog vrta neka ostane po prilici jedan metar širine zemljišta, što će se ga obdjelavati, a izmed toga i poljašca neka budu uži putići od glavnih, kojima se može od glavnih puteva svakamo doprijeti. Svako pak polje razdijeli se po širini na više gredica jedan metar širokih, med kojima se utabaju putići široki koliko su dvije čovječje noge, tako da se može od tih putića svaku gredicu obdjelavati, bez da se na istu zagazi. Na te utabane putiće dolazi se od glavnih puteva. Ne treba ni govoriti, da koliko glavni putevi, toliko i najmanji putići treba da budu učinjeni u posve ravnoj crti — po užetu. Jedino ako je vrt dug, a uzak, tad se može glavni uzdužni put učiniti ne po sredini vrta, jer bi time polja izašla vrlo uska, nego uz jedan uzdužni zid, ostaviv isto jedan metar širine zemljišta do zida za obdjelovanje.

Školski vrt uopće treba da pruža sliku jednog dobro uređenog domaćeg vrta, kako bi se općinari za njime povelili, da si i oni svoje vrtove tako uredi, koji, kako je prije spomenuto, kod nas još žalibože ni najmanje ne odgovaraju nazivu vrta. Tu treba da školska djeca steku znanja i umjenja, koje će im u budućem životu koristiti, i da ih se potakne, da i oni danas-sutra svoje vrtove tako uredi. Radi toga mora školski vrt biti uzorom čitavoj općini.

Drugo pitanje nastaje, što će se u školskom vrtu gojiti, da bude i školi i narodu od koristi. Odgovaram: sve ono što je za našega seljaka najpotrebnije i najkorisnije, dakako sve u maloj mjeri, pošto u školskom vrtu nema za to velikih prostorija.

Za naše prilike dolazi u prvom redu vinogradarstvo. Lozi se dakle mora u školskom vrtu posvetiti osobitu pažnju. Pošto proživljujemo filokseričnu krizu, treba u školskom vrtu odrediti posebni prostor za odgoj raznih vrsti američkih divljaka, na kojima ćemo djeci pokazati razne vrsti cijepljenja. Kako se plemenita loza odgaja, kako se reže, plijevi, škropi, sumpora, to se može najljepše urediti uz glavne puteve ili na uvratinama uza zid, pošto će nam loza tu najmanje mjesta zauzimati, a opet putevi će u zelenilu, a i sa barsadama mnogo krasnije izgledati.

Iza toga dolazi za naše prilike na red voćarstvo. Ovomu treba odrediti posebno polje. Tu treba da budu nekoje gredice za sjemenište, na kojima se sije i odgaja razne vrsti voćnih divljaka, druge pak za cjepilnjak, gdje se pokazuju razne vrsti cijepljenja. Kako se voćke goje, režu i rede, najbolje je to urediti uza zid na uvratinama ili na uvratinama uz glavne puteve.

Treća važna grana gospodarstva, po kojoj se vrt i nazivlje jest povrćarstvo. Ovom ne će dostajati jedno polje, jer tu treba počam od klila pokazati kako se goje razne vrsti povrća, što je kod nas još dosta zapušteno, tako da moramo nekoje povrće dobavljati iz Rijeke, mjesto da mi šaljemo povrće u Rijeku.

Preostane li još mjesta u školskom vrtu, mogu se još gojiti i druge po obrt i gospodarstvo korisne biline, kao žitarice i trave, nekoje otrovno i drugo bilje potrebno za obuku u bilinstvu, koga u okolici nema, a tako isto na uvratinama jagode i drugo koje korisno grmlje. Al za to ne treba da postane školski vrt botaničkim vrtom, jer bi time promašio svoj cilj.

U školskom vrtu ne treba zaboraviti ni odgoj cvijeća, jer time će se djeci buditi čut za krasotu, a plemeniti čud i srce. Narod, koji njeguje cvijeće, pokazuje, da je plemenit i da ga je ogrijalo sunce prosvjete. Na uvratinama ili još bolje u sredini vrta uredi se za odgoj cvijeća posebnu okruglu gređicu, da se oko blaži, a srce uzdiže kad u takav vrt stupiš.

U kojem kutu uredi se i sjenica, oko koje se posadi voćno grmlje i druge penjačice, gdje se učitelj i djeca ugodno odmaraju iza mučnijeg rada.

Tako dobro uređeni školski vrt koristiti će u uzgojnom i praktičnom smislu.

U uzgojnom smislu koristiti će na taj način, da će u djeci pobuđivati dobar ukus, ljubav do prirode, čuvstvo za ljepotom, ljubav do rada. Rad je pak majka čudorednosti, iz njega proizlazi red, tačnost, pazljivost i ustrajnost.

Praktični će djeci time koristiti, da će se izvježbati u onim poljodjelskim poslovima, koji će im kasnije u životu biti kruh naš svagdanji i u uzgoju voćaka, u umnom obrađivanju polja i vinograda, u uređenju vlastitog vrta. Vrt će biti jedno od glavnih naučnih sredstava u prirodnim znanostima, pošto se baš kod ovih u prvom redu zahtjeva opažanje, a povrće, voćke, i druge važnije biline mogu se tu svaki dan opažati. Tu će se djeci krijepiti tjelesne i duševne sile: razvedrit će se, proveselit i okrijepiti mlada svoja uda. Učitelju samom pribavit će mnogi ugodni sat, da se razvedri od onih neugodnih trenutaka, koji ga dosta puta u njegovoj mučnoj službi snađu. Sprijateljiti će još bolje učitelja i djecu i ova će školski vrt, a po tom i školu smatrati omiljenim mjestom, kamo će ipak rado pohrliti, što će biti po uzgoj od ne male koristi.

Narodu će pak time koristiti, da će ovaj na vlastite oči vidjeti, kako se dan današnji drukčije i umnije radi, pak kako to donša i veće koristi, s druge pak strane razmnožit će se u narodu dobre voćke, povrće i ostalo. Škola će uopće postati sa dobrim školskim vrtom puku pravom školom za praktični život.

Zaključujem ovaj moj kratki izvještaj, postavljajuć slijedeće resolucije:

I. Svuda po Istri, koja je poljodjelska zemlja, neka se zavedu dobro uređeni školski vrtovi. — Isti neka budu:

1. po mogućnosti čim bliže škole,
2. zemlja neka bude čim bolja,
3. u samom vrtu ili u blizini da bude voda,
4. vrt neka bude čim više izložen suncu,
5. veličina neka mu je od 200 do 500 m²,
6. oblika neka bude po mogućnosti pravilna,
7. neka ima dobru ogradu,
8. neka ima pravilne puteve, da se može svakamo doprijeti,
9. neka se posveti posebna pažnja vinogradarstvu, voćarstvu i povrćarstvu,
10. neka u vrtu vlada najljepši red i čistoća.

II. Radi siromaštine i neznanja općina, neka školske vrtove čim izdašnije potpomaže vlada.

III. Neka vlada čim izdašnije potpomaže one učitelje, koji pokažu veći mar oko školskih vrtova.

IV. Na učiteljskoj školi u Kastvu neka se zavede uzoran školski vrt.

Slovnica i pismeni sastavci za pučke škole. Piše Aug. Rajčić.

Središte cjelokupne poduke u pučkoj školi jest obuka u materinskom jeziku. Ona je najznamenitiji i najvažniji predmet pučke škole. A za tako važan predmet nemaju učenici, a ni učitelji naših pučkih škola u ruci nikakvih učila izim čitanke. Pučkoškolska literatura drugih naroda naše poludržave obiluje djelima za poduku u materinskom jeziku. Nijemci imaju sijaset svakojakih »Sprachbucha«, Talijani imaju raznovrsnih »Esercizi di lingua e grammatica«, a i Slovenci imaju nekoliko »Jezikovnih slovnica.«

A mi što imademo? — Imademo samo »Slovnicu i pismovnik« od M. Zglava. Ova pako sama knjiga i koliko bila dobra ne zadovoljava svim potrebama pučke škole. U slovničkom dijelu bo ima samo primjere i pravila, a nema nikakvih vježba i zadaća, što je za pučku školu poglavita stvar. Knjiga za poduku materinskog jezika u pučkoj školi mora da obiluje vježbama i zadaćama, pa i su knjige drugih naroda, što ih gore navedoh, tako uređene.

Pred više godina priredio sam bio za vlastitu porabu po jednu slovničicu sa vježbama i zadaćama za svaku pojedinu školsku godinu. Rukopise tih slovničica rabili su izim mene svi učitelji naše škole, a i nekoliko drugih kolega, koji su bili prepisali te rukopise, pa su mi svi priznali, da su njima polučili u školi dobar uspjeh, a uz to da im nije bilo treba tražiti i priređivati vježbe i zadaće. To priznanje potaklo me je na misao, da te rukopise tiskom izdam.

U zadnje vrijeme pregledao, popravio i popunio sam te slovničice i prvi dio, za drugu školsku godinu, priredio za tisak. Nakanio sam bio zamoliti naše društvo »Narodnu prosvjetu«, da to djelce ono izda, ali pošto djelce nema još potrebite dozvole od strane ministarstva, a da ga mogu učenici rabiti u školi i pošto ministarstvo daje takovu dozvolu samo tiskanim djelima, odlučio sam taj prvi dio tiskati na vlastite troškove, pa se obratiti na naše društvo, ako bude djelce zadobilo potrebitu dozvolu.

Djelce će imati po prilici 25 strana, a stojati će za učenike, ako dobije ministarjalnu dozvolu, 40 para. Za sada moći će to djelce rabiti samo učitelji, pa sam za to i naručio nakladu od samih 150 komada. Da pokrijem troškove tiska, poštarine i otpreme, morao bih rasprodati cijelu nakladu po 60 para istisak.

U stalnoj nadi, da će me gospođe i gospođice kolegice i gospoda kolegi diljem cijele Istre poduprijeti u ovome poduzeću, pozivljem ih najljepše, da svaka i svaki od

njih naruči po jedan istisak, a iznos od 60 para, da mi dostave poštanskom naputnicom, jer je to najjeftiniji način.

Na završetku spomenuti mi je, da je ova knjižica priređena za podučavanje slovnice i pismenih sastavaka u drugoj školskoj godini onih škola, u kojima se ta školska godina podučaje zasebice, i u drugoj i trećoj školskoj godini onih škola, u kojima su te dvije školske godine združene u jedan odjel.

Bude li se uspostavilo, da ova slovnica odgovara svojoj svrsi, izdati ću i dijelove za ostale školske godine.

VJESNIK.

Današnji broj.

U ove će dane u našem taboru nastati potpuna seoba naroda. Sve će se žuriti da se što prije dohvati domaćeg ognjišta, da priglada staricu majku, babajka, svoju braću i sestriце, znance i — sve, da se umiri i odmori pa prikupi nove sile, koje će mu krvavo trebati kad se i opet povrati med svoju mališad — pa teraj brate na novo. A možda će se tkogod usuditi, pa će i u — kupke, recimo u Ostendu ili čak u norveške fjorde. Sretno! Pa da se i naše glasilo za svima ne natrka, ono se je danas podvostručilo, da zamijeni ono i od kolovoza — pa da bude za čas i u našoj kući mira. Eto to je čist račun, pa braća kano prije.

Oni što se ukućili, kud će da povedu u svijet svoje male frčke, ovima sretno bilo praznikovanje i uz njihovu školicu. A oni drugi, vi velite da ih nazovemo nevezanici obiju rodova, dobro, ti nevezanici, koji jedva žele da im s vida izmakne i zvonik njihovog sijela, ovi nek se povesele i razigraju dok im tijela u koži a u kesi — para! A vas, ono preostalih pet hiljada naših dragih čitatelja, koji se ne mičete jer nijeste imali sreće da vas unovače u šulfukse, vas pratio mir i u domu, pa u našem veselju — uživajte. Zdravo!

C. kr. kotar. školsko vijeće u Voloskom.

Ovo vijeće obdržavalo je dne 31. svibnja tek. god. svoju sjednicu, iz koje pripućujemo slijedeće:

Novoimenovani član c. kr. kotar. škol. vijeća g. Šime Defar, župnik u Voloskom, polaže svečano obećanje.

Predlaže se dozračenje petpodišnjeg doplatka učiteljicama A. M. u J. i J. Z. u K., te učiteljima A. Z. u O., V. M. u B., B. D. u Sv. M. i I. M. u J.

Preporučuju se molbe za potpore četiriju učitelja i jedne učiteljice, dočim se dvije takove molbe povraćaju da se popune.

Predlaže se renumeraciju za podučavanje ženskoga ručnoga rada učiteljici K. M. u L.

Dozvoljava se dvojici učitelja dvomjesečni predujam plaće.

Predlaže se, da se učitelji trećega reda H. P. u P. obzirom na tridesetgodišnje i N. P. u B. obzirom na dvadeset i petgodišnje službovanje iznimno pomaknu u drugi plaćevni red.

Podijeljuje se opomenu dvojici učitelja, jer su bezopravdano prepustili podučavanje jedno prije podne.

Predlaže se, da se jednomu učitelju podijeli ukor, radi pretjerane tjelesnej kazne.

Predlaže se, da se doznače putni troškovi i dnevnice učitelju F. J. u B. za iznimno podučavanje na pučkoj školi u L.

Predlaže se, da se podučiteljska mjesta na pučkim školama u Voloskom, Opatiji i Lovranu ukinu i mjesto njih ustanove učiteljska mjesta trećega reda, i da se učiteljska mjesta trećega reda pomaknu u drugi red, a ona drugoga reda u prvi red.

Predlaže se proširenje pučkih škola u Poljanama i Opatiji.

Zaključuje se, da se nekoja privremena imenovanja učitelja propuste za buduću sjednicu.

C. kr. kotar, školsko vijeće u Puli.

U sjednici od 12. lipnja t. g. uzela se do znanja izvješća o nadzoru nekih škola; nije se udovoljilo jednoj molbi, da se otvori dječije zabavište u Puli. Za slijedeću školsku godinu 1907./08. zaključilo se pitati nekoliko izvanrednih učiteljskih sila i to: za neke škole u Puli, za obje sekcije u Kanfanaru, za Rovinjsko selo, Svetvinčenat i za Marčanu. Primaju se predlozi o podijeljenju petgodišnjih doplatka i stalnom popunjenju nekih učiteljskih mjesta u kotaru. Primaju se na znanje izvješća o komisionalnim raspravama za utemeljenje novih škola, te se konačno predlaže na uvaženje molbu jednog učitelja za potporu radi bolesti.

Raspisana učiteljska mjesta.

U kotaru pazinskom raspisana su slijedeća učiteljska mjesta, za koja traje doba natjecanja do 20. srpnja:

1. Mjesta ravnajućih učitelja III. reda u Kašćerugi, Kringi, Lindaru i Trvižu.

2. Mjesto nadučitelja II. reda na hrvatskoj pučkoj školi u Pićnu.

3. Mjesta podučitelja na hrv. pučkim školama u Pazinu i Zminju.

4. Mjesto ravnajućeg učitelja III. reda na utrakvističkoj pučkoj školi u Sv. Nedelji. Nastavni jezik hrvatski i talijanski.

5. Mjesto podučiteljice na pučkoj školi u Plominu. Nastavni jezik talijanski a hrvatski kao predmet.

6. Mjesta podučiteljica na pučkim školama u Kršanu i Supetru u šumi.

7. Mjesto učiteljice III. reda na pučkoj školi u Tinjanu.

U školama pod 1., 2., 3., 6. i 7. nastavni je jezik hrvatski a talijanski kao predmet.

Beriva ovih mjesta označena su u pokrajinskom zakonu od 9. listopada 1901. br. 35. Molitelji za mjesta ravnajućih učitelja (nadučitelja) valja da su osposobljeni za poduku u vjerouci.

Njemačka državna gimnazija u Puli.

Dne 24. lipnja zaključila se tekuća školska godina na njemačkoj gimnaziji u Puli. Iz izvješća vadimo slijedeće:

Na zavodu namješteno je 16 učiteljskih sila a polazilo ga je 177 đaka, koji se po razredima ovako dijele: I.a 25, I.b 23, II. 35, III. 28, IV. 16, V. 14, VI. 14, VII. 10 i VIII. 12. Osim toga polazilo je pripravnici tečaj 35 učenika. Po materinskom jeziku bilo je: 42 Nijemca, 70 Talijana, 47 Hrvata i Slovenaca, 5 Čeha, 2 Mađžara i 1 Francuz. Po vjeroispovjesti bilo je 160 rimokatolika a ostalo otpada na druge vjeroispovjesti. Iz grada Pule polazilo je 168 đaka a ostali su izvana. Osim njemačkog nastavnog jezika podučavao se i talijanski kao relativno obligatan predmet. Ovaj tečaj polazilo je 60 učenika. Hrvatski je jezik malo na nižem stepenu. Taj se je podučavao kao neobvezatni predmet za 52 đaka. U cijelom zavodu bilo je 8 stipendista koji su uživali potporu u ukupnom iznosu od 1475 K 80 h.

Za njemačke đake, koji sačinjavaju jedvice četvrtinu svih polaznika, opstoji eto cijela velika gimnazija a Hrvati i Talijani, koji sačinjavaju tri četvrtine đaka, moradu da se državi za volju more sa njemštinom. Hrvatski jezik nije imao dapače niti te časti, da bude relativno obligatnim predmetom. To je žalosno!

Knjižarstvo u Njemačkoj.

Između svih obrtnih grana, knjižarstvo se je silno razvilo, te je polučilo, i velike uspjehe. Dok je posvuda žurbe i trvenja tko će koga prekositi na tom polju, Njemačka zauzima u knjižarstvu prvo mjesto. Eto nekoliko podataka koje podaje pisac Diatzsko:

U XVI. vijeku izašlo je u Njemačkoj 100.000 tiskanih djela, u XVII. već 200.000 u XVIII. dapače po milijuna a u XIX. oko milijun. God. 1869. izašlo je 11.305 knjiga, god. 1903. pako 30.378. Godine 1791. bilo je u Njemačkoj 413 knjižara, god 1900. bilo ih je već 9360 a god. 1906. već 11.270. Tamo imade sada 4157 tiskara sa 44.041 osoba. — To je napredak!

Jugoslavenska akademija.

16. III. svečano se je proslavila četrdeseta godina opstanka Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Hram ovaj prosvete podigao je neprežaljeni vladika Josip Juraj Strossmayer.

Plaće učitelja i učiteljica.

Izvanredna glavna skupština »Hrvat. učitelj. društva« „Narodna Prosvjeta“ za Istru u Pazinu.

Usljed poziva »Njem. austrij. saveza učiteljskoga« sastali su se u Beču dne 12. svibnja t. g. zastupnici svega austrijskoga učiteljstva bez obzira na narodnost, te su odlučili izvesti veliku skupnu akciju glede uređenja učiteljskih plaća; pozvali su sve organizovano učiteljstvo carstva austrijskoga, neka sudjeluje u toj akciji.

I naše je društvo bilo pozvano od »Zaveze jugoslov. učit. društev u Ljubljani« dopisnicom od 30. svibnja t. g. neka se pridruži u toj stvari k ostalim društvima.

Dne 9. lipnja obdržavala je »Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru« svoju glavnu skupštinu u Pazinu. Pošto je toga dana bio tu prisutan velik broj učiteljstva, pa da se uštedi još jedan dolazak i trošak, obdržavala se toga dne izvanredna glavna skupština sa jedinom tačkom dnevnoga reda:

»Rasprava o regulaciji učiteljskih plaća«. Prihvaćena je bila jednoglasno slijedeća rezolucija:

»Hrvatsko učiteljsko društvo »Narodna Prosvjeta u Pazinu« zahtijeva, da se § 55. državnoga škol. zakona nadopuni slijedećim dodatkom: »Plaća za učitelje i učiteljice neka bude ona, što ju dobivaju činovnici najnižih četiriju plaćevnih razreda.

Da pak uzmogne pokrajinsko zakonodavno tijelo za Istru proizvesti tu regulaciju, očekuje učiteljstvo sa stalnošću, da će država doprinášati za saniranje pokrajinskih financija«.

Dne 30. lipnja t. g. sastat će se u Beču izaslanici sviju učiteljskih društava Austrije u prostorijama: Josefssaal des Lehrerhauses VIII., Josefgasse 12. Naše će društvo zastupati njegov predsjednik Josip Bačić, koji je kao delegat bio izabran na gorespomenutoj izvanrednoj skupštini.

Sve do 22. lipnja saborovat će učiteljska društva širom cijele Austrije i raspravljati o uređenju učiteljskih plaća.

Poprimit će bez dvojbe gorespomenutu rezoluciju sva društva, a tako i učiteljstvo Austrije na sastanku 30. lipnja u Beču. Na taj sastanak bit će pozvani svi na-

rodni zastupnici, kojima je na srcu škola i učiteljstvo.

Na učiteljskom saboru u Beču izabrat će se deputacija, koja će ići k ministrima za bogoštovlje i nastavu i onome financija.

Naše je učiteljsko društvo po svojim izaslanicima Rajčiću i Bafu sporazumno sa slovenačkim i talijanskim istarskim učiteljstvom izradilo jurve nacrt zakona o našim plaćama i pravima, a taj je nacrt poznat članovima po našem glasilu. No dobro je, da imamo oslona i u državnom zakonu ško'skom, a potrebno je da i država doprinaša pokrajinama više novaca nego dosele za pučke škole i pučke učitelje, pa je za to posve umjesna i potrebna bila ova skupna akcija austrijskog učiteljstva; ona će pomoći, da se čedni zahtjevi istarskog učiteljstva što prije oživotvore. Tako mora biti i bit će.

Odbor »Hrvatskog učiteljskog društva „Narodna Prosvjeta“ za Istru« u Pazinu, 18. lipnja 1907.

Zborovanje odgođeno.

Pod zaključak lista primismo ovu obavijest:

Usljed otpisa društva »Deutsch-oesterreichischer Lehrerbund« od dne 13. lipnja 1907., br. 258 javlja se, da su radi zborovanja zastupnika glede uređenja učiteljskih plaća nastale tolike poteškoće, koje je nemoguće odstraniti do 30. lipnja. I politički položaj u parlamentu tako je jošte nejasan, da se je od mnogih uplivnih strana izrazila želja, neka se zasjedanje prenese na jesen.

Rezolucija prihvaćena na glavnim skupštinama pojedinih društava kano i izabrani odaslanici vrijeđe i za jesensko zasjedanje.

Poludnevna pouka.

U školama grada Pule uređena je od 24. lipnja do konca školske godine poludnevna školska obuka, koja traje od 7 do 11 sati sa običnim odmorima med pojednim satovima. Sa 6. srpnja svršava se školska godina.

Zastupnici u Beču.

Prije no su jošte narodni zastupnici juga pošli u Beč, govorilo se, da će se oni skupiti u jedan krug. No koliko se

dr. Laginja trudio a i drugi zastupnici, da se ustanovi klub svih Jugoslavena, nije uspjelo. Tako se ustanovila dva kluba.

Jugoslavenski broji 21 zastupnika. Tu su hrvatski zastupnici, četiri slovenačka narodno-napredna zastupnika, dr. Rybař, dr. Ploj, Fr. Grafenauer i dva Srbina, Predsjednik kluba je dr. Jvčević.

Slovenački klub ima 16 članova: 10 Kranjaca, 4 Štajerca i dva iz Goričke. Ti vele da su klerikalci ili što već.

Značajno je pako, da je u Jugoslovenskom klubu, koji ima u svojoj sredini i 4 slovenačka liberalca, 7 svećenika, dočim su u slovenačkom klubu samo 4 svećenika.

Pa da ne bi čovjek kao čvrćak puko od smijeha.

V. Svesokolski slet u Pragu.

U Prag! — Kudgod se okrenuste ovo zadnje vrijeme, kamogod zadoste, ili se ukrcaste na brod ili stupiste u željeznička kola, svuda čušte milu lozinku: u Prag! Sve nas salijetalo: — Zar ne ćete i vi u Prag? A vi: — e rado bi, al pare? — Onaj opet: — Kakve pare! Ta iz Ljubljane u Prag i natrag izdaje se samo 21 krunu. I tako išlo od dana u dan.

Kraljevski se Prag, zlatni grad svih Čeha, zaodao u birano ruho, jer prima na tisuće i tisuće svoje braće, prijatelja i gostova, da im se pokaže u svom sjaju, te im pred oči iznese svoju slogu, jakost i veličinu. Onaj narod, koji je znao okupiti i organizovati do 80.000 sokolova, taj narod ima sjajnu budućnost.

Svijet još nije vidio tako ogromno vježbalište sokolsko, kao što je ono praško. Ovo je triput tako veliko kano stadion u Ateni, gdje su se prošle godine davale olimpijske igre. To je najveći slet, što ga je svijet do sada priredio i vidio. U povorci je do 10.000 sokolova. Na tribinama, koje su do 20 m visoke, prostora je za 80.000 gledalaca, a pod njima su plesane, restauracije, kavane i druga zabavišta. Ima tu i brzojavni uređ, pa stanica za vatrogasce. Da bude općinstvu narednije, vodi električna željeznica uprav do pred glavni uhod vježbališta. Sve je to trebalo silnog rada i napora, a sav taj trud oko pripreme bit će time nagrađen, da će tu biti skoro sve evropske države službeno zastupane. Engleska, Rusija,

Francuska, Srbija, Bugarska, Crna Gora, Švajcarska i Nizozemska poslale su u Prag svoje posebne odaslanike ili se dale zastupati po svojim praškim konzulima.

Slava takovu narodu, koji se znade toli časno pred svijetom iskazati!

Žalosni razmjer.

Prigodom posljednjih izbora podano je u Trstu 8167 slovenačkih i hrvatskih glasova, dočim u Ljubljani sa strane Nijemaca onoga grada nije bilo podano nego samih 418. Pa ipak taj neopaženi broj Nijemaca ima u Ljubljani u svome jeziku i gimnaziju i realku i učiteljske i dvije višerazredne pučke škole. A Sloveni u Trstu? — Ove sirote nemaju niti jedne pučke škole a kamo da niti u snu pomisle na srednje zavode. To je žalosno! Valjalo bi stresati.

Učitelj izumitelj mišolovke.

Učitelj Kling u Helmstadtu izumio je automatičnu mišolovku. Taj svoj izum prodao je kemično-tehničkoj tvornici u Berlinu. Zato je dobio 40.000 maraka, a osim toga dobiva 10% od svake prodane mišolovke. Zadobije li tvornica patentu i u kojoj drugoj državi, to prima u tome slučaju 6000 maraka. Taj valjani učitelj-izumitelj, kad već svojom plaćom ne može da izlazi, bacio se eto na — miševе, i ovi ga dovedoše do sreće.

Trgovačka akademija u Trstu.

Upisivanje u c. kr. trgovačku akademiju započelo je 24. prošlog mjeseca i traje do 10. srpnja. Upisna pristojba iznosi 6 K. Zahtijeva se povoljna svjedodžba o svršenoj kojoj srednjoj školi i ostali običajni prilozii.

Istoj akademiji pripojeno je također i dvogodišnje žensko učilište, za koje traje upisivanje još do 8. srpnja.

Književnost i umjetnost.

Istra.

Krasni slovenački ilustrovani list »Slovan« donša u svom posljednjem broju bilješku pod gornjim naslovom iz pera prof. dr. Frana Ilesića, koju evo u prevodu donšamo!

»Kažite mi gdje da ga primim, pa Vam digoh svijet sa stožera«, rekao je Arhimed. Novim Arhimedom takvu smo tačku pokazali — a to je bila škola. Te su se tačke u zadnje doba poprimili također u Istri. Tužna je bila Isira, dok nije imala slavenskoj svojoj naravi odgovarajućeg školstva; nije se mogla razvijati, a u nemogućnosti razvoja je prokletstvo. U prošloj godini počela su izlaziti dva školska pedagoška lista i to »Narodna Prosvjeta« i »Mladi Istran«. »Narodnoj Prosvjeti«, glasilo istoimenog učiteljskog društva, mjesečniku »za školstvo, književnost i prosvjetu«, urednik je učitelj Ernest Jelušić, »Mladomu Istranu«, listu za školsku mladež, Josip A. Kraljić, nadučitelj Družbe sv. Cirila i Metoda u Malom Lošinj. Činjenica opstanka tih dvaju listova jasno pokazuje plodovito zanimanje suradnika i požrtvovnost prijatelja napretka. Mnogo rodoljuba plaća za siromašnu djecu po više primjeraka »Mladoga Istrana« (godišnjih 1 K 50 h — to je dosta niska cijena). Da spomenem samo iz »Narodne Prosvjete«, proslavu »oca istarske prosvjete«, vladike Dobrile. Veseo znak kulturnog probuđenja jesu također predavanja, koja su imali prošle zime profesori pazinske gimnazije. »Ipak se kreće...«

»Glazbeni Vjesnik«.

Nakladom nove rodoljubne knjižare (Šimunić i dr.) u korist »Kluba Ćirilometodskih Zidara« u Zagrebu, koja si je preduzela i na polju razvitka naše domaće glazbe djelovati, izašao je nakon podulje stanke, opeta prvi broj nama toli nužnog glazbenog lista.

Svrha mu je zgodnim, svakomu pristupačnim člancima, objektivnom i stvarnom kritikom uzgajati glazbenu umjetnost, upoznavajući naše glazbeno općinstvo radom i skladbama domaćih glazbotvoraca te u opće reformirati i unapređivati hrvatsku glazbenu umjetnost. Da nam je pak takav list od preke potrebe, jasno je svakome, koji je iole u naše glazbene prilike upućen.

Kako glazbi kao umjetnosti pripada prvo mjesto, to ona ispunja onu kulturno odgojnu zadaću, što je umjetnosti namijenjena. Nu ovim načinom, kojim se to u nas — osobito u novije vrijeme — radilo, ne može se ta zadaća ispunjati. Dakako,

da se tim načinom na polju glazbene umjetnosti ne može napredovati. Toj nastaloj stagnaciji valja ali odlučno na put stati, te složnim silama poraditi oko uzgoja i unapređenja te plemenite i lijepe umjetnosti.

I za to možemo samo s veseljem pozdraviti 1. broj »Glazbenog vjesnika«. Obilni sadržaj imade za svakog mnogo zanimivog i to ne lih za stručnjaka-glazbenika, nego za svakoga, koji se iole za glazbenu umjetnost zanima. A baš takav glazbeni list je nama nuždan a da bude poticateljem za zanimanje za glazbenu umjetnosti u širem općinstvu.

Lijepa je zamisao bila donošati glazbene domaće neobjelodanjene kompozicije naših glazbenika, kao priloge »Glazbenog vjesnika«. I potreba toga osjećala se kod nas dugo. Muzikalije su razmjerno za naše prilike skupe. Na ovaj način pak bit će omogućeno svakome — bio on pjevač, glasovirač, guslač, da dođe na jeftin način do valjanih muzikalija, a usto će imati i stručni list.

Upozorujemo na to u prvom redu sva naša pjevačka društva. Eto im novih kompozicija za koncerte uz malu pretplatu od samik pet kruna! Već prvi broj imade od našeg mladog talentiranog glazbenika Franje Dugana peteropjev: »Čuj der dušo« na 5 tiskanih stranica, dočim sam sadržaj lista obuhvaća 12 stranica u velikom formatu.

Uvaži li se, da je list vrlo lijepo opremljen i da će svaki broj kao posebni prilog donošati hrvatske kompozicije, to mu je pretplata od 5 kruna tako neznatna, da je jedva vjerojatno, da se ne bi našlo diljem naše domovine toliko pretplatnika, da se taj krasan list uzdržati ne bi mogao! Jasno se vidi, da se tuj ne ide za nikakvim dobitkom, nego da izdavače vodi lih ljubav za procvatom naše glazbe, sa izdavanjem lista.

Sadržaj 1. broja je slijedeći: Prijateljima glazbe, Ivan pl. Zajc. Hrvatska opera. Naša kritika. Koncerti i produkcije. Kazalište. Novi glazbotvori. K našem prilogu. Listak. Glazbeni prilog: Franjo Dugan »Čuj der dušo«.

Pretplata šalje se nakladnoj knjižari u korist kluba »Ćirilometodskih zidara (Šimunić i dr.), Zagreb,

Preradovićev trg br. 4., a rukopisi i glazbeni prilozi na odgovornog urednika Stanislava Stražnickoga, Zagreb, Kipni trg br. 5. Članovi redakcije su još naši vrsni kapelnici i komponiste Ivan Muhvić i Andro Mitrović, te profesor Franjo Dugan. Mi taj lijepi list svakome najtoplije preporučamo.

Antologija savremene hrv. omlad. knjige.

Sastavio Rudolfo Fr. Magjer.

Magjer je bez sumnje pravi »Stürmer und Dränger«! Radi zanosito, neumorno i neustrašivo. Jedna knjiga drugu stiže. To i nije čudo. On je mlad, on je u godima najobilnijih ideala, u periodu najjačeg zanosa. Njegove nade, njegovi sni još nijesu — hvala Bogu — stigli do crnih tačaka razočaranja, on još bez gorčine uživa u ritmu krasnog hrvatskog jezika i u poletu misli, on još sa nenatru-njenim pietetom prigiba mladu, bujnu glavu pred starijim drugovima na polju literarnom i osluškuje ono, što su oni mislili i čuvstvovali.

Tako je postala ta antologija. On je sada još u »lirskom razdoblju« svog života, u proljeću punu pupoljaka, koji obećavaju divne plodove, ako budu ima i dosta sunca i topline.

Prigovaraju mu, da ima u njegovoj antologiji pokraj nekoliko »odabranih« i dosta »zvanih«, a ne odabranih. Ali gdje ima u nas djelo, kome se isto ne bi moglo prigovoriti? Zar su među suradnike »Matiče Hrvatske« dosele ušli sami odabrani? Pa među suradnike »Vijenca« i »Prosvjete«? Svuda ima »parvenu-a«, pa što da ih ne bude i u Magjerovoj antolo-

giji? Moment-slike o ličnostima pojedinih pisaca neka govore same za sebe, a ako to izazove isporođivanje, ako uslijed toga pojedina lica izilaze više plastička, a druga blijeda, — pa — to je dobro.

Antologija svakako zaslužuje preporuku, tim više, jer ju je pisac štampao u vlastitoj nakladi. Da je tu nakladu preuzeo naš pedag. Zbor, to bi mu djelo osvjettalo lice, ali pedagoš. Zbor ima svoje ljubimce, a među te još ne pripada Magjer...

Magjerovo je pero najsimpaticnije kada crta slike iz slavonskog seoskog života. Tu ima upravo majstorski napisanih slika! Tu je njegov genre, tu bi morao, da se kreće što više i češće! U tim crtama ključa prava slavonska krvca: ova čarobna smjesa melankolije i pikanterije, razblude i poezije!

Svakako je dobro, da imamo na okupu sve naše omladinske spisatelje, učiteljima će ta antologija bez sumnje dobro doći, a u školskim knjižnicama ne bi smjela fali!

Tek jedno i ovdje: dajmo dleci u ruke samo umjetnine, a nipošto tendencijozno fabricirane dječije pripovijesti bez umjetničke vrijednosti. »Mladi Istran« je na dobru putu: rado donosi narodne pripovijesti (a tima su priznali ljepotu i vrijednost najveći duhovi Evrope), a i slike su mu umjetnički lijepe; dočim je »Đačko kolo« (list iz Banjaluke) kritika primila sa porugom poradi skovanih na silu pouka i pripovijedaka. Djeca to ne čitaju, o, mudri su naši mališi! Znadu oni što je slatko!

Knjiga se dobiva u Szeklerovoj knjižari u Osijeku. B.

Oglas. Upraviteljstvo c. kr. hrvatske muške učiteljske škole u Kastvu javlja ovime, da se učenici, koji žele da budu početkom školske god. 1907./08. primljeni u I. tečaj ovoga zavoda, mogu podvrći propisanom prijamnom ispitu početkom buduće školske godine, to jest, 16. rujna 1907., ali po naredbi c. kr. ministarstva za bogoštovlje i nastavu od 24. ožujka t. g. mogu to obaviti i svršetkom tekuće školske godine i to dne 8. 9. i 10. srpnja 1906.

C. kr. hrvatska muška učiteljska škola.

U Kastvu, dne 12. lipnja 1907.

Fran Franković v. r.
upravitelj.

Prvo česko dioničko društvo za osjeguranje života u Pragu

Jedino slavensko dioničko društvo za životno osjeguranje

Najpovoljnije i najjeftinije osjeguranje:

- a) za slučaj smrti
- b) » » » i doživljenja
- c) osjeguranje miraza
- d) » budućnosti djece
- e) » uz istodobno zajamčeno ukmaćivanje uplaćenih premija
- f) osjeguranje za slučaj nesposobnosti (invaliditeta)
- g) osjeguranje raznih kombinacija za uživanje doživotnih renta itd.

Pogodnosti osjeguranja:

- a) Osjegurani iznos isplaćuje se **odmah** poslije smrti. U slučaju samoubojstva i dvo-boja pako, ako je osjeguranje bilo **dvije godine** u krijeposti.
- b) Neuplaćene police ne propadnu, ako su bile bar **tri godine** u krijeposti. U tom slučaju izdaje društvo smanjene police proste daljnjih uplata.
- c) Zapale ili smanjene police mogu se u roku 3 mjeseca obnoviti.
- d) Ratni riziko **priznat je besplatno** u svakom osjeguranju do 10.000 K izim kod aktivnih vojnika i osoba, koje vrše vojničku službu u ratnoj mornarici.

Sve potrebite upute, razjašnjenja, cijenike itd. daje glavni zast. za Istru i Dalmaciju
gosp. Lacko Križ u Puli.

Bila vam na pameti Družba
sv. Ćirila i Metoda za Istru!

Našim pučkim školama

preporuča

SVEKOLIKE ŠKOLSKE TISKANICE,
LIJEPOPISNICE, ZADAĆNICE,
RISANKE, PISARSKE I RI-
SARSKE POTREPŠTINE

NARODNA TISKARA

LAGINJA i drug.

prije J. KRMPOTIĆ i drug.

ulica Giulia, 1 — Pula — ulica Giulia, 1

Svoj k svomu! Svoj k svomu!

Novo skladište pokućstva

A. Žunić & Co ≈ Pula

na uglu ulice Via S. Martino i Giosué Carducci.

Novouredjeno skladište svakovrsnog
pokućstva zrcala, slika, stolica, divana itd. itd.

Cijene umjerene.